Lysá nad Labem: vztah města a říční krajiny

Ateliér Salzmann/ Bečvářová

V RYBNÍKU

Pavlína Turková

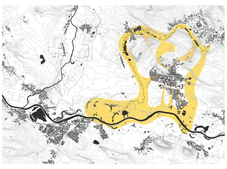

vrstva

Zelená infrastruktura

Pojem zelená infrastruktura (také modro-zelená infrastruktura) označuje síť přírodních a polopřírodních oblastí. Cílem tvorby zelené infrastruktury je propojení stávajících přírodních celků, vytváření nových prvků a zlepšení ekologické kvality krajiny v širším měřítku i kvality lidského života.

V obci Lysá nad Labem a okolní krajině jsem nejprve zmapovala hodnotnou zeleň, která by měla být zachována a která by měla tvořit kostermí body zelené infrastruktury. Mezi stávající hodnotnou zeleň patří jádrové oblasti (např. NPP Hrabanovská černava, jezero Řehačka, Císařské lesy), revitalizované plochy (mokřady Hladoměř a Josefov), prvky městské a příměstské zeleně (zámecký park, městské parky) a prvky přirozené konektivity (vodní toky - Labe, Jizera, Mlynařice, Doubravský potok).

Spojením těchto prvků a lokalit a nevyužitým potenciálem vzniká funkční zelený prstenec, který zajišťuje nejen propojení ekosystémů, zvýšení biodiversity, zachycení dešťové vody, ale i prostupnost krajiny pro návštěvníky. Tento prstenec navazuje i na stávající síť ÚSES, která v této lokalitě není příliš rozvinuta.

Mezi nutná opatření k zajištění funkčnosti tohoto zeleného prstence patří vytvoření zón udržitelného využití a to především zajištěním udržitelného zemědělství a multifunkčního lesnictví. Zelený pás totiž prochází i oblastí rozsáhlých lánů. Dalším cílem našich projektů byla obnova nivní krajiny v oblasti vodních toků Labe, Mlynařice a Doubravského potoka. Právě údolní nivu potoka Mlynařice v oblasti V Rybníku jsem si zvolila k detailnímu zpracování.

V neposlední řadě je důležité také věnovat pozornost následné ochraně cenných lokalit. Nyní jsou chráněny pouze oblasti Hrabanovská černava, mokřady u Byšicek a část nivy Labe. Navrhuji vyhlášení ochrany nad mokřady Žabák, Josefov a Hladoměř.

ZELENÝ PRSTENEC - fotografie současného stavu

- nově založená zeleň, revitalizace stávajících nefunkčních ploch, vzájemné propojení

1) Zemědělská půda
- tvorba remízků, solitérní stromy, cesty, způsob orby
- návrh Štěpána Macka

2) Doubravský potok
- revitalizace nivní krajiny, tvorba mokřadů
- návrh Viktorie Fedrselové

3) Zelená infrastruktura města
- propojení ze zelenou infrastrukturou krajiny
- návrh Tiny Malkové

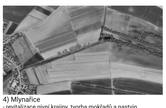

4) Mlynařice
- revitalizace nivní krajiny, tvorba mokřadů a pastvin
- návrh Pavliny Turkové

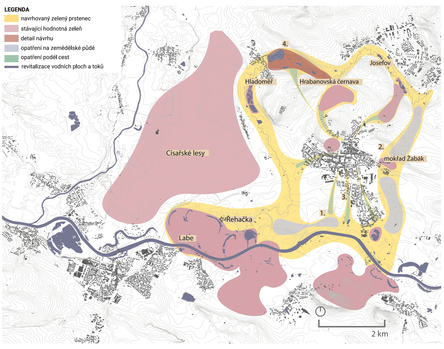

STÁVAJÍCÍ HODNOTNÁ ZELEŇ

- zachování, revitalizace, propojení a ochrana

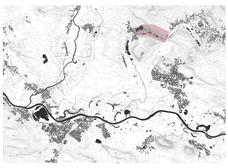

detail

Mlynařice - oblast V Rybníku

Potok Mlynařice je pravostranný přítok Labe odvodňující západní okraj okresu Nymburk. Celková délka toku měří 17,8 km. Plocha povodí je 52,47 km^2. Potok pramení u Milovic a do Labe ústí u Řehákovy Boudy pod Lysou nad Labem. Zajímavým činí tento potok a jeho nejbližší okolí dvě skutečnosti. Dochází zde k samovolnýým renaturačním procesům prakesního rázu i vlivem invazivního javoru jasanolistého. Dále zde najdeme již dva realizované projekty revitalizačních tůní a mokřadů. Bohužel je potok znečišťován splaškovými vodami z Milovic. Další problém představuje chemická kontaminace sedimentů (následek bývalého vojenského prostoru).

Potok je prakticky v celé délce technicky upraven. Na konci 19. století došlo k napřímení a zahloubení koryta, zejména kvůli odvodnění zemědělských ploch a jejich ochraně před záplavami. Tím se zvětšila výměra orné půdy na příměřených pozemcích.

V blízkosti Mlynařice se až do roku 1850 nacházel velký Staroslivý rybník o rozloze 80 ha. Dodnes zachované snížení terénu v místě původního rybníku umožňuje tuto lokalitu využít pro vytvoření menší vodní plochy určené k rekreaci. V celé obci se totiž nenachází žádné koupaliště.

Cílem mého návrhu bylo odstranit zahloubení a napřímení koryta obnovením mean dnjícího tvaru toku. Využila jsem plochu bývalého rybníku k rozlivu potoka k vytvoření mokřadu a tůní. Tvar toku je tady spednocením jednotlivých vymezení nivy potoka z geomorfologických, geologických a historických map. Hlavní inspirace tvaru pochází z přírodních vzorů - zákrutů řek, konkrétně z meandrujícího toku řeky Moravy v Litovelském Pomoraví.

V návrhu jsem se také zaměřila na cestní síť a doprovodnou zeleň. Nové trasy umožňují okružní procházky, přístupnost k Mlynařici a prostupnost krajiny. V místech, ve kterých cesta překonává mokřad a vodní tok, jsem navrhla dřevěné chodníky a lávky. Pomocí dřevěného mostku lze překonat i mokřadní část nového rybníka.

vymezení nivy podle map II. vojenského mapování

vymezení nivy podle geomorfologické mapy

vymezení nivy podle historické SMO mapy

vymezení nivy podle geologické mapy

STRUKTURA VYUŽITÍ KRAJINY

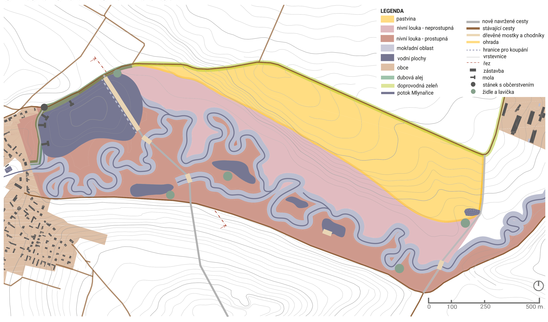

SOUČASNÝ STAV

NÁVRH

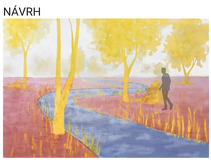

MOBILIÁŘ

Židle a lavička
- funkce: odpočinek, pozorování, rekreace
- materiál: akátové dřevo
- různá výška i šířka odpovídající dílčí funkci

1. Lavička
- 0,75 m x 0,40 m x 1,5 m x 0,37 m
- posezení u tůně
- určené pro 3 až 4 lidi
- vhodné i pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace

2. Posed I.
- 2,2 m x 1,6 m x 1,3 m x 0,7 m
- posezení u tůně
- určené pro 2 až 3 lidi
- vhodné pro páry

3. Posed II.
- 2,2 m x 1,6 m x 1,7 m x 0,7 m
- posezení u rybníka a potoka
- určené pro 4 až 5 lidí
- vhodné pro rodiny s dětmi

4. Pozorovatelna
- 3,2 m x 2,6 m x 0,7 m x 0,7 m
- pozorovatelna u pastviny
- určené pro 1 člověka

VEGETACE

- dubová alej: Quercus robur
- doprovodná zeleň: ovocné stromy a druhové původní keře (např. Malus sp., Pyrus sp., Prunus sp.)
- nivní louky a mokřady: vegetace zvolena z Katalogu biotopů České republiky (kategorie L1 Mokřadní ouliny, M1 Rákosiny a vegetace ostřic)

NÁVRH CESTNÍCH OKRUHŮ

4 hlavní okruhy pro rekreaci:
- 8 km okruh Hrabanovská černava
- 7 km okruh Stará Lysá - Benátská Vrutice
- 5,5 km okruh V Rybníku (nelený detail)
- 3 km okruh Řehaňkem

+ možnost delších procházek do Lysé nad Labem, kolem mokřadů Hladoměř a Josefov

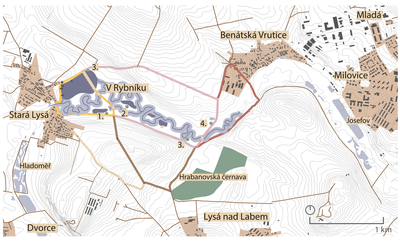

PROSTUPNOST

Propojení:
- a) obec Stará Lysá - Benátská Vrutice
- Mladá - Milovice - Dvorce
- b) mokřadů Hladoměř - V Rybníku - Josefov

Zpřístupnění
- Mlynařice, Hrabanovské černavy

ŘEZ - PŮVODNÍ STAV

ŘEZ - NAVRHOVANÝ STAV

FAKULTA ARCHITEKTURY ČVUT V PRAZE

název projektu: *V RYBNÍKU*
název zadání: *Lysá nad Labem: vztah města a říční krajiny*
autor: *Pavlína Turková*
spolupráce: *Viktorie Fedrselová, Lucie Jindrová, Štěpán Macek, Tina Malková, Lukáš Popelka*
vedoucí práce: *Ing. Klára Salzmann, Ph.D.*
studijní program: *Krajinářská architektura*
ročník: *2. ročník/ bakalářský/ zimní semestr 2021*